

[Ministeren for offentlige arbejder.]

med arbejderne på disse to virksomheder, fordi der samtidig er placeret ordrer fra Danske Statsbaner hos de to virksomheder, som muliggør, at de kan få beskæftigelse i de kommende år, hvilket ikke ville være tilfældet, hvis vi skulle have placeret ordrer på MY-lokomotiver hos Frichs. Jeg mener derfor ikke, der er grund til kritik af dette forhold, idet vi netop har bestræbt os på at skaffe arbejde til de danske arbejdere, og det vil vi fortsætte med, når der bliver tale om at skaffe nyt jernbanemateriel til Danske Statsbaner.

Alfred Jensen: Jeg hilser naturligvis med tilfredshed, at der har været ført forhandling med de pågældende arbejdere, og at der overfor dem er givet tilsagn om, at man vil placere ordrer således, at der sikres disse virksomheder beskæftigelse. Men det forekommer mig ikke, at der dermed er angivet en fyldestgørende løsning af det problem, vi her står overfor, for det er spørgsmålet om fornyelse af jernbanemateriel i Danmark i stor stil, og det er også spørgsmålet om at beskæftige arbejdere, der ikke befinder sig på de to virksomheder nu. Det er tillige spørgsmålet om de 300 arbejdsløse smede og maskinarbejdere, der findes såvel i Aarhus som i Aalborg. Før disse spørgsmål bliver løst, kan man ikke sige, at den indsats, staten har præsteret, er tilfredsstillende.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslaget til folketingsbeslutning

vedtoges enstemmigt med 136 stemmer; 8 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Formanden: Der vil nu blive givet ministeren for offentlige arbejder meddelelse om denne vedtagelse.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Tredie behandling af forslag til finanslov for finansåret fra 1. april 1956 til 31. marts 1957.

(Anden behandling findes i tidenden sp. 3735, finansudvalgets tillægsbetænkning i tillæg D. sp. 3463).

Der var stillet 368 ændringsforslag i tillægsbetænkningen.

Udenfor tillægsbetænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Formanden: Jeg gør opmærksom på, at forhandlingen foregår i to afsnit, således at der først forhandles om ændringsforslagene og motiveringen for disse og derefter føres en generel forhandling.

Udvalgets ordfører (Thestrup): Da finanslovforslaget var til anden behandling i det høje ting, var der ikke stillet ændringsforslag, idet man i lighed med, hvad man tidligere har gjort, for at spare arbejde, papir m. m. havde valgt at samle ændringsforslagene til tredje behandling.

Til denne behandling er der nu stillet 368 ændringsforslag. De er ikke alle lige betydningsfulde. Jeg skal under gennemgangen af de enkelte afsnit tillade mig at fremdrage nogle af de væsentligste. Jeg tilføjer, at finansudvalget siden anden behandling har haft samråd med finansministeren, socialministeren, forsvarsministeren og ministeren for offentlige arbejder om nogle af de stillede ændringsforslag.

Vedrørende §§ 5, 6, 7 og 8 har jeg ingen bemærkninger at gøre.

Vedrørende ministeriet for Grønland — § 9 — bemærker jeg, at den samlede merudgift ifølge ændringsforslagene nr. 57—75, begge inklusive, på ca. 0,9 mill. kr. fordeler sig over en række enkelte konti. Forskellige medhjælpskonti stiger med ialt ca. 0,4 mill. kr. og forskellige drifts- og vedligeholdelseskonti med ca. 0,28 mill. kr. Endvidere bemærker jeg, at i henhold til ændringsforslag nr. 329 til § 27, statens anlægsudgifter, opgøres merudgiften ved anlægsarbejder i Grønland til ca. 5,5 mill. kr., hvoraf ca. 2,9 mill. kr. til anlæg og installationer under radio- og vejrtjenesten og 2,4 mill. kr. til udbygning af den grønlandske radiofoni.

Vedrørende udenrigsministeriet er der til § 10 stillet ændringsforslagene nr. 76—91, begge inklusive, og til § 30 ændringsforslag nr. 363. Merudgiften på ca. 6,3 mill. kr. skyldes i første række, at man ved ændringsforslag har optaget Danmarks andel i udgifterne ved oprettelse og drift af et skandinavisk træningsskole i Korea med 4,6 mill. kr.

[Thestrup.]

Det kan desuden fremhæves, at Danmarks bidrag til De Forenede Nationers internationale børnehjælpefond budgetteres med 500 000 kr., bidraget til De Forenede Nationers hjælpearbejde til fordel for arabiske flygtninge med 300 000 kr. og bidraget til De Forenede Nationers flygtningehøjkommissærs hjælpeprogram med 500 000 kr.

Vedrørende landbrugsministeriet er der til § 2 stillet ændringsforslagene nr. 42 og 43 og til § 11 ændringsforslagene nr. 92—127, begge inklusive. Til § 30, bevægelserne på statens formue- og kapitalkonti, er stillet ændringsforslagene nr. 352, 353 og 365 og endvidere nr. 357 og 358. Disse sidste to ændringsforslag, der går ud på en forhøjelse på 5,4 mill. kr. til lån til oprettelse og supplerer af mindre landbrug, jordkøbslån og byggelån m. v. i henhold til § 30 i statshusmandsloven, har et mindretal, det konservative folkepartis medlemmer, ikke kunnet tiltræde.

Vedrørende fiskeriministeriet har jeg ingen bemærkninger at gøre.

Vedrørende indenrigsministeriet er der til § 13 stillet ændringsforslagene nr. 129—165, begge inkl. Den samlede merudgift herved på ca. 2,1 mill. kr. skyldes bl. a., at der til drift af den neurologiske og neurokirurgiske afdeling i Odense er afsat 1 680 000 kr.; til sindssygevesenet er der foreslået forhøjelser på sammenlagt 1 460 000 kr., til tuberkulosebekæmpelsen på 945 000 kr. og til civilforsvaret på godt 1 mill. kr. Merudgifterne opvejes kun delvis af nedsættelsen af tilskuddet til amtskommunerne i henhold til lov nr. 188 af 20. maj 1933, hvilken nedsættelse udgør 3 255 000 kr. Der er endvidere til § 27, statens anlægsudgifter, stillet ændringsforslagene nr. 330 og 331, af hvilke det sidste betyder en udgift på 633 000 kr. til opførelse af en mobiliseringsstation for en CF-kolonne i Glumsø. Til § 30 er der under nr. 354 stillet ændringsforslag om køb af et røntgenautomobil til 160 000 kr.

Vedrørende boligministeriet er der til § 14 stillet ændringsforslagene nr. 166—169, begge inkl. Ved det første af disse forhøjes tilskuddet til dækning af statsboligfondens underskud med 210 000 kr.

Vedrørende arbejds- og socialministeriet er der til § 15 stillet ændringsforslagene nr.

170—181, begge inklusive. Den samlede merudgift herved, ca. 29,4 mill. kr., skyldes en udgiftstigning på 12 mill. kr. til aldersrente på grund af stigning i pristallet samt i antallet af aldersrentemodtagere og en merudgift på 16 mill. kr. til den i medfør af lov nr. 279 af 23. november 1955 givne særydelse til alders- og invaliderentemodtagerne. Hertil kommer, at udgifterne til sundhedstjenesten i Sydslesvig forøges med 1 080 000 kr. Til § 27 — statens anlægsudgifter — er endvidere stillet ændringsforslag nr. 332 om 150 000 kr. til ombygning af statens kostskole for døve i Fredericia.

Vedrørende ministeriet for offentlige arbejder er der til § 2 stillet ændringsforslagene nr. 14—38, begge inklusive. Af merudgiften på ialt 9,9 mill. kr. skyldes 8,9 mill. kr. statsbanerne, hvor udgifterne til brændsel forhøjes med 6,6 mill. kr. Ca. 0,2 mill. kr. falder på postvæsenet og ca. 0,7 mill. kr. på statshavnene. Til § 16 er stillet ændringsforslagene nr. 182—192, begge inklusive. Merudgiften, ca. 0,4 mill. kr., skyldes forskellige tilskud til digearbejder og lignende, hvoraf kan nævnes ombygnings- og forstærkningsarbejder ved de lollandske diger ca. 105 000 kr., oprensning indenfor Bøgeskov bølgebryder ca. 64 000 kr. og istandsættelse af dækmolerne i Klintholm havn 45 000 kr. Til § 26 — de til vejformål bestemte indtægter — er stillet ændringsforslagene nr. 300—309, begge inklusive. Merudgiften på ca. 9,0 mill. kr. skyldes udgifter til opstilling og vedligeholdelse af færdsels-tavler 7,5 mill. kr. samt en merudgift til anlæg af Hørsholmvejen samt motorvejen vest om København 1,4 mill. kr. Til § 27 — anlægsudgifter — er der vedrørende ministeriet for offentlige arbejder stillet ændringsforslagene nr. 310—328, begge inklusive, og 333. Heraf fremhæver jeg 6,6 mill. kr. til etablering af automatiske rigstelefontentraler. På statshavnenes anlægsbudget optages merudgifter på sammenlagt ca. 2,3 mill. kr., heraf 1 mill. kr. til Hanstholm havn og ca. 600 000 kr. til genopbygning af den nedbrændte fiskepakkingsbygning i Esbjerg fiskerihavn. Lufthavnens anlægsbudget udviser en merudgift på ca. 4,2 mill. kr., heraf anlæg af en ny rullebane på Københavns lufthavn og andre arbejder på Københavns lufthavn ialt

[Thestrup.]

3,1 mill. kr. og til forbedring af hovedstartbanen på Rønne lufthavn 1 mill. kr. Endelig er der vedrørende ministeriet for offentlige arbejder under § 28 ændringsforslagene nr. 350 og 351, og under § 30 ændringsforslagene nr. 359 og 364, som jeg ikke skal gå nærmere ind på.

Vedrørende ministeriet for handel, industri og søfart er der til § 1 stillet ændringsforslagene nr. 7—9, begge inklusive, og nr. 11, og til § 17 er stillet ændringsforslagene nr. 193—213, begge inklusive. Mindreudgiften på ca. 140 000 kr. skyldes, at udgifterne til direktoratet for vareforsyning falder med ialt 470 000 kr., hvilket kun delvis opvejes af en række merudgifter på forskellige andre konti. Til § 27 er stillet ændringsforslag nr. 334 vedrørende istandsættelse af statsisbryderen „Valdemar“ for 250 000 kr., og endelig er der til § 30 ændringsforslag nr. 360 om et lån til udvidelse af Søborg tekniske skole for 140 000 kr. og ændringsforslag nr. 361 om et lån til Aabenraa tekniske skole på 475 000 kr.

Vedrørende justitsministeriet er der til § 18 stillet ændringsforslagene nr. 214—218, begge inklusive, der ikke giver anledning til bemærkninger. Til § 25 er stillet ændringsforslag nr. 299, og til § 27 ændringsforslagene nr. 335—339, begge inklusive, hvilke sidste medfører en merudgift på ca. 840 000 kr. til en række arbejder indenfor rets-, politi- og fængselsvæsenet. Endelig er der til § 30 stillet ændringsforslagene nr. 355 og 367; de giver ikke anledning til bemærkninger.

Vedrørende kirkeministeriets konto — § 19 — har jeg ingen bemærkninger at gøre.

For undervisningsministeriets vedkommende er der til § 2 stillet ændringsforslagene nr. 44—50, begge inklusive, vedrørende forskellige indtægter og udgifter indenfor radiovæsenet. Til § 20 er stillet ændringsforslagene nr. 221—277, begge inklusive. Den samlede merudgift, ca. 4,3 mill. kr., hidrører fra forøgede udgifter på ca. 1,8 mill. kr. til rigshospitalets drift, hvortil kommer forøgede udgifter til tilskud efter friskoleloven på 735 000 kr., tilskud til private efterskoler 700 000 kr., forhøjelse af beløbene til istandsættelse af statsskoler ca. 400 000 kr. og tilskud til universitetskollegierne i Aarhus ca. 174 000 kr. Til § 25 er stillet ændringsforslagene nr.

297 og 298 og til § 27 ændringsforslagene nr. 340—346, begge inkl., samt ændringsforslag nr. 349, hvorved der på undervisningsministeriets anlægsbudget er optaget merudgifter til et beløb af ialt 1,7 mill. kr.; heraf vil 0,5 mill. kr. medgå til opførelse af en staldbygning ved Københavns universitets institut for eksperimentel medicinsk og kirurgisk forskning, medens ca. 600 000 kr. er 1. del af en bevilling til en bygning for maskingeniørstuderende ved Polyteknisk Læreanstalt, ca. 350 000 kr. medgår til et bogtårn ved statsbiblioteket i Aarhus og ca. 180 000 kr. til opførelse af nye bygninger for Gl. Hellerup Gymnasium. Til § 30 er stillet ændringsforslagene nr. 356, 362 og 366, hvorom jeg ikke har bemærkninger at gøre.

Vedrørende forsvarsministeriet er der til § 21 ændringsforslagene nr. 278, 279, 281 og 291, der er stillet af det radikale venstres repræsentanter i udvalget, men ikke tiltrådt af nogen af de andre medlemmer af udvalget. Endvidere er til denne paragraf stillet ændringsforslagene nr. 280 samt 282—290, begge inkl., og til § 27 ændringsforslag nr. 347. De er alle stillet af forsvarsministeren og tiltrådt af udvalget, og jeg har ingen bemærkninger at knytte dertil.

Vedrørende finansministeriet er der til § 1, skatter og afgifter, stillet ændringsforslagene nr. 1—6, 10, 12 og 13, hvorved der bliver en mindreindtægt på ca. 29 mill. kr., idet indkomstskatten på personer vel forøges med 25 mill. kr., men til gengæld foretages følgende nedsættelser: told 5 mill. kr., spiritusafgift 5 mill. kr., chokoladeafgift 8 mill. kr., selskabsskat 30 mill. kr. og værneskat af selskaber 6 mill. kr., ialt 54 mill. kr. Endvidere er der til § 22 stillet ændringsforslagene nr. 292—294, begge inkl., og ændringsforslag nr. 296. Der er her en nedsættelse på ialt ca. 49,9 mill. kr., i det væsentlige fordi det beløb, der på finanslovforslaget er hensat til imødegåelse af forventede tillægsbevillinger, efter samråd med finansudvalget af finansministeren foreslås reduceret med 50 mill. kr. til 100 mill. kr.

Jeg nævner endnu vedrørende finansministeriet det til § 27 stillede ændringsforslag nr. 348, der bevilger 527 000 kr. til fortsættelse af genopførelsen af toldkammeret i Esbjerg, og det til § 30 stillede ændringsforslag nr. 368 vedrørende en ny tekst-

[Thestrup.]

anmærkning, hvorefter der af det ved udgangen af finansåret 1955—56 på konto § 30 II. D. 31. henstående beløb foretages en ekstraordinær afskrivning på 222 064 012 kr. på konto § 30 I. A. 1. Statsbanerne, svarende til den del af anlægskapitalen, for hvilken der ved finansloven for 1955—56 ikke er beregnet udgifter til forrentning — de såkaldte „kulturbaner“. Den øvrige del af det på kontoen henstående beløb anvendes til afskrivning på det på konto § 30 I. H. 1. Aktiv til kursregulering af den udenlandske statsgæld m. v., henstående beløb.

Af ændringsforslagene er ændringsforslag nr. 312 vedrørende Lundtoftebanen stillet af udvalget og tiltrådt af ministeren for offentlige arbejder.

Ændringsforslagene nr. 357 og 358 om lån til statshusmandsbrug er stillet af landbrugsministeren og tiltrådt af et flertal, nemlig udvalget med undtagelse af det konservative folkepartis medlemmer.

Ændringsforslagene nr. 278, 279, 281 og 291, alle vedrørende forsvarsministeriet, er, som nævnt, stillet af et mindretal, nemlig det radikale venstres medlemmer.

Samtlige andre ændringsforslag er stillet af ministrene og tiltrådt af hele udvalget.

Bertel Dahlgaard: Der er ved denne tredie behandling af finanslovsforslaget jo i ganske særlig grad grund til at understrege den meget nøje forbindelse, der i disse år er imellem den finansielle og den almindelige økonomiske situation. Jeg må derfor som baggrund for de ændringsforslag, det radikale venstre har stillet, og det ændringsforslag, der er stillet af finansministeren under nr. 294, fremsætte nogle få bemærkninger om den økonomiske og finansielle situation.

Den økonomiske situation kendetegnes for det første ved, at vi gennem de sidste måneders udvikling er nået til en foreløbig valutamæssig stabilitet; men dette billede af situationen må nødvendigvis suppleres med en erkendelse af, at fremtiden tegner sig meget usikker på en række områder. Der er for det første usikkerheden med hensyn til landbrugsprisernes udvikling; dernæst melder sig det spørgsmål, om stigningen i

industrieksporten kan opretholdes gennem det kommende finansår overfor en række lande, som med stærke midler søger at bremse den økonomiske aktivitet. Hvorledes bytteforholdet til udlandet vil udvikle sig, ved vi heller ikke noget om. Vi ved, at de sidste måneders stigning i brændselspriserne alene betyder øgede udgifter for landet på vel 200—300 mill. kr. Hertil kommer den sædvanlige usikkerhed med hensyn til den kommende høst, hvis udbytte er så afgørende for landets økonomi. Endelig er der de økonomiske og erhvervs-mæssige virkninger af pristalsreguleringen og det ukendte resultat af overenskomstforhandlingerne. Jeg tror ikke, jeg overdriver, når jeg siger, at alle disse ukendte momenter påkalder den yderste forsigtighed i det kommende års finansielle dispositioner, så den indvundne valutariske stabilitet ikke skal sættes over styr igen. Vi kan ikke fortsætte med at øge købeeften det ene halve år og dernæst inddrage den gennem nye skatter det næste halve år. En sådan fremgangsmåde har sin grænse.

Når vi da med dette som baggrund ser, at statsbudgettets overskud på ca. 550 mill. kr. i indeværende år ventes at ville gå ned til 350 mill. kr. i det kommende år, hvis der ikke træffes særlige spareforanstaltninger, påkalder det en særlig agtpågivenhed, synes jeg. På det nuværende tidspunkt kan man ikke danne sig et sikkert skøn over, hvor meget købeeften vil blive øget, og man kan heller ikke sige noget bestemt om, hvor stor en del af den øgede købeeften der kan siges at ville virke inflatorisk, men jeg anser besparelser på i hvert tilfælde 200 mill. kr. på statsbudgettet som et minimum, hvis vi skal neutralisere den øgede købeeftens inflatoriske virkninger.

Den højtærede finansminister har i finansudvalget stillet en række besparelser i ud-sigt, som der nu skal forhandles med finansudvalget om i de kommende to måneder. Omfanget af ministerens foreløbige forventninger har givet sig udtryk i den foreliggende betænkning ved, at det beløb, der på finansloven er stillet til rådighed til imødegåelse af næste års tillægsbevillingslov, ved ændringsforslag nr. 294 er nedsat med 50 mill. kr. Efter min anskuelse går det ikke an at slå sig til ro med et så be-

[Bertel Dahlgaard.]

skedent beløb, og det radikale venstre har den opfattelse, at det mål, man må sætte sig, i det mindste må være de 200 mill. kr.s besparelse, med 100 mill. kr. på det civile område og 100 mill. kr. på det militære område.

Hvad nu det civile område angår, burde altså efter min mening finansministerens spareplaner række videre end til de 50 mill. kr., ministeren foreløbig har lagt an på, og der foreligger da her en opgave for os. Men der er et problem i denne forbindelse, som jeg tror det er ønskeligt straks at rette opmærksomheden på.

I regeringens økonomiske oversigt side 33 nævnes det, at der til det civile, offentlige byggeri er budgetteret 350 mill. kr., og det understreges, at dette beløb dækker over en relativt stor udvidelse af igangsættelse af nyt byggeri. De bevillinger, der her er tale om, er sikkert i det store og hele velbegrundede, men det spørgsmål er meget aktuelt, hvornår igangsættelsen skal ske. Vi må ikke glemme, at det igangværende byggeri har ligget næsten stille i et par måneder på grund af den vedvarende frost, og nu forsinkes adskilligt byggeri yderligere af konfliktsituationen. Men det må nødvendigvis betyde, at byggearbejdet mange steder koncentrerer sig langt stærkere i den kommende tid end tidligere ventet, og at der antagelig visse steder, navnlig i hovedstadsområdet, vil opstå overbeskæftigelse. Derfor får tidspunktet for igangsættelsen af nyt offentligt byggeri sådanne steder en særlig betydning, og derfor må jeg se sådan på det, at når folketingsrådet nu vedtager disse bevillinger, er det under den forudsætning, at den højtærede finansminister i de kommende måneder med finansudvalget nærmere drøfter foreliggende spørgsmål om frigivelse af nyt offentligt byggeri. Disse bemærkninger tager selvfølgelig også sigte på den højtærede boligminister.

Jeg vil gerne bede finansministeren udtale sig herom, ligesom jeg vil bede ministeren udtale sig om, hvilke direktiver der

gives de forskellige styrelser med hensyn til udførelse af reparationer o. lign., hvortil der er givet bevillinger på finansloven. Det vil jo være af værdi, at arbejder af den art, som uden større gene kan udføres som vinterarbejde, udskydes til efteråret. Jeg føjer til, at hvad jeg her har sagt om igangsættelse af offentligt byggeri, meget vel kan tænkes at få betydning også for spørgsmålet om besparelser på det kommende års statsbudget.

Hvad endelig angår besparelser på det militære område, har det radikale venstre ved ændringsforslagene nr. 278, 279, 281 og 291 foreslået visse besparelser, der tilsammen vil repræsentere det beløb, som jeg før nævnte, på 100 mill. kr.

Ændringsforslag nr. 278 går ud på at nedsætte bevillingen på 1½ mill. kr. til militærattachéer med ½ mill. kr. Danmark har i øjeblikket foruden forbindelsesofficererne i forholdet til NATO 8 egentlige militærattachéer i udlandet, der altså gennemsnitlig betyder 200 000 kr.s udgift for hver attaché. Efter et samråd med forsvarsministeren i finansudvalget har vi skønnet, at antallet i hvert fald må kunne indskrænkes med 2 eller 3.

Endvidere foreslår vi under nr. 279, at der gennemføres en besparelse på 1 mill. kr. på bevillingen til det organisatoriske samarbejde indenfor NATO-organisationen.

Dernæst går ændringsforslag nr. 281 ud på, at bevillingerne på finansloven til anskaffelse af militært materiel, der tilsammen udgør 357 mill. kr., nedsættes med 60 mill. kr. Vi foreslår nedsættelsen på den måde, at finansministeren bemyndiges til at fordele nedsættelsen på de forskellige poster efter sit nærmere skøn over, hvor tilbageholdenhed med udgifterne i særlig grad påkaldes af hensyn til den usikkerhed, der hersker med henblik på den kommende tids dispositioner på det militære område. Der er jo ikke endnu skabt klaring på de problemer vedrørende den fremtidige strategi, som er henvist til overvejelser i et parlamentarisk udvalg; men det er ganske

[Bertel Dahlgaard.]

åbenbart, at der i alle lande forestår sådanne ændringer, at meget af det, hvorpå de nuværende militære ordninger hviler, inden længe vil være håbløst forældet. Jeg minder om, hvorledes i efteråret den norske statsminister offentligt udtalte, at man i denne overgangstid måtte passe på ikke at foretage investeringer, som måske i løbet af kort tid ville vise sig meningsløse. Det er ud fra samme synspunkter, vi tidligere i finansudvalget har advaret regeringen mod i for høj grad at binde sig ved langvarige kontrakter. Det forslag, der her er stillet, er udtryk for en efter vort skøn selvfølgelig tilbageholdenhed i dispositionerne på dette område.

Ændringsforslaget under nr. 291 bemyndiger forsvarsministeren til at påbegynde en gradvis nedsættelse af den militære tjenestetid. Den nuværende 16 måneders tjenestetid har jo en væsentlig del af sin begrundelse i opretholdelsen af de permanente beredskabsstyrker. Formentlig står det klart for de fleste, at hvis ikke uforudsete begivenheder indtræffer, kan dette permanente beredskab i sin nuværende form ikke i det lange løb opretholdes. Vi erkender, at reduktionen, for ikke at volde for stor forstyrrelse af organisatorisk art, må ske gradvis, og det er begyndelsen hertil, der stilles forslag om.

Jeg ønsker til disse ændringsforslag vedrørende det militære område at føje den bemærkning, at disse ændringsforslag ikke giver udtryk for alle de ønsker, det radikale venstre har med hensyn til reduktion af de militære udgifter, men et samlet udtryk herfor kan selvfølgelig først fremkomme, når de overvejelser, der foregår i det parlamentariske udvalg, er tilendebragt og den omorganisering af forsvaret, der forestår, skal bringes til udførelse. De ændringsforslag, der her er stillet, er et beskedent led i nødvendige finansielle besparelser og kun udtryk for en tilbageholdenhed med hensyn til militære bevillinger, som den overgangstid, vi befinder os i, gør naturlig og efter vor mening selvfølgelig.

Jeg beklager meget, at den høje regering ikke har kunnet tilslutte sig disse ændringsforslag eller eventuelt har kunnet anvise andre besparelser, som man måtte foretrække. Jeg har tidligere på udtalelser, der

er fremsat både fra regeringshold og forsåvidt også fra anden prominent side i finansudvalget, forstået, at man erkendte, at besparelser måtte ske både på det civile og det militære område.

Jeg har set i visse presseorganer, at man udtaler sig ret hånligt om de her stillede ændringsforslag. Jeg tilråder dog en vis forsigtighed i så henseende. Jeg minder om, at det netop i disse dage er to år siden, det radikale venstre foreslog at bemyndige forsvarsministeren til under hensyn til de foreliggende omstændigheder at nedsætte bevillingerne med 150 mill. kr. Forslaget afvistes også dengang med hånlige bemærkninger, men et halvt år efter var de tiltrådt af regeringen; venstre og de konservative har jo ikke siden følt trang til at foreslå besparelserne slettet, og havde man gjort det, ville det have været ensbetydende med tilsvarende øgede skatter.

Man skulle efter vor mening i det hele taget lige så godt først som sidst erkende, at produktionslivet og bevarelsen af social standard vil kræve de militære bevillinger reduceret. Man kan fortie det, men nødvendigheden vil banke på døren, og de tre partier kan ikke på dette område opretholde det nuværende militære system, med mindre betydelige midler tilskydes udefra.

For få måneder siden stod der i danske blade en meddelelse fra Norge om, at Norge havde måttet afslå at modtage for 300—400 mill. kr. flyvemateriel til tre nye jagerdivisioner. I stedet skulle Norge fra andre NATO-lande have de flyvemaskiner, der skal erstatte dem, som ordinært udgår. I det hele taget, hed det, havde Norge måttet bremse tilgang af militært materiel fra NATO-lande, fordi alene vedligeholdelsen af det kostbare militære materiel, som allerede var kommet til Norge, var blevet et økonomisk problem.

Jeg vil gerne bede den højtærede forsvarsminister om her i dag at udtale sig om, hvorvidt tilstanden ikke er en ganske tilsvarende for Danmarks vedkommende. Er tilstanden ikke den, at det nuværende militære system overhovedet ikke kan opretholdes uden meget store tilskud udefra? Jeg beder den højtærede minister udtale sig om, hvornår afklaring af dette forhold ventes at foreligge.

Jeg skal under den almindelige forhand-

[Bertel Dahlgaard.]

ling, der følger efter afstemningen om ændringsforslagene, fremsætte endnu nogle bemærkninger om den ændrede situation, der er indtrådt de sidste dage, og som kan få stor betydning også for den kommende tids økonomiske udvikling.

Thorkil Kristensen: Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard nævnte nu, at de ændringsforslag, han sammen med det ærede medlem hr. Skytte har stillet til visse af finanslovsforslagets konti, ikke havde kunnet tiltrædes af den højtærede forsvarsminister. Også jeg skal anbefale, at man stemmer imod disse ændringsforslag.

Jeg vil i denne forbindelse tilføje, at hvis man skal ændre vort forsvarssystem, bør det ske ved, at man tager spørgsmålene op ved behandling af forsvarsloven. Finansloven er ikke det sted, hvor et lands forsvarsordning bør ændres, og hvis man gennemfører det, der her er foreslået, nemlig dels en gradvis nedsættelse af tjenestetiden og dels en væsentlig reduktion af materialebevillingerne, har man derved grebet ind i den foreliggende forsvarsordning. Jeg skal ikke her holde nogen forsvarspolitisk tale, fordi jeg ikke mener, at finanslovdebatten er stedet hertil, navnlig da ikke tredje behandling af finansloven. Det er klart, at skal man ændre forsvaret, bør man tage stilling til, hvilke styrker vi skal have. Det kan ikke være den rigtige fremgangsmåde at lade de bestående rammer lovmæssigt bestå og så underforsyne dem med materielbevillinger og lignende og derved i væsentlig grad reducere deres arbejdsdygtighed.

Dette betyder ikke, at vi ikke fra venstres side er mindst lige så interesseret i besparelser, som man er fra det radikale venstres side. Jeg tror, at vore bestræbelser i finansudvalgets arbejde i de forløbne måneder kan stå mål med, hvad der er gjort af andre partier i denne sag. Men det er klart, at skal man på længere sigt opnå besparelser, der virkelig betyder noget væsentligt, skal man op i det politiske plan. Jeg henviser i denne forbindelse til, hvad jeg som venstres ordfører udtalte ved finanslovens første behandling, da jeg pegede på, at man på forskellige områder kan ændre vor udgiftspolitik. Jeg nævnte f. eks. spørgsmålene om renter af statens udlån, om taksterne på

statens hospitaler, om statens pensionsordning og om arbejdsløsheds- og beskæftigelseslovgivningen. Vi ønsker at tage disse emner op til behandling, efterhånden som lejlighed dertil gives. Jeg har allerede i finansudvalget rejst to af disse spørgsmål. Det er spørgsmål af den art, man skal ind på, når man vil opnå besparelser af virkelig betydning.

Udvalgets ordfører (Thestrup): På mit partis vegne skal jeg anbefale at stemme imod ændringsforslag nr. 358 vedrørende yderligere midler til udstykning og imod ændringsforslagene nr. 278, 279, 281 og 291 vedrørende yderligere nedsættelser på forsvarsministeriets budget. Det beror derimod på en fejltagelse, at vi ikke har tiltrådt ændringsforslag nr. 357. Dette forslag er, såvidt jeg kan se, en følge af den bemyndigelse, der er givet den højtærede landbrugsminister ved lov nr. 316 af 21. december 1955 til at anvende 400 000 kr. i finansåret 1956—57 til bygningsændringer m. m. i anledning af oprettelse af havebrug og havelodskolonier, og vi vil derfor stemme for dette ændringsforslag.

Ændringsforslag nr. 358 kan mit parti som nævnt ikke tiltræde. Det er vor opfattelse, at man bør holde sig indenfor det ved lov fastsatte beløb, 15 mill. kr. årligt, til indkøbslån og byggelån m. m. Der er næppe her ved tredje behandling af finansloven nogen grund til at gå ind i en større debat om udstykning. Jeg skal da også afholde mig derfra, så meget mere som den vist under de øjeblikkelige forhold ikke ville blive fulgt med den interesse, som dette spørgsmål i virkeligheden fortjener.

Jeg anbefaler altså også at stemme imod ændringsforslagene nr. 278, 279, 281 og 291. Ændringsforslag nr. 278 vedrører en nedsættelse af udgiften til forsvarsattachéer med 500 000 kr. Jeg har forstået det, der blev resultatet af et samråd i finansudvalget med den højtærede stats- og udenrigsminister således, at det er meningen, at finansudvalget sammen med de pågældende ministre nærmere skal gennemgå nogle af udgifterne i udenrigstjenesten og derunder tillige foretage en drøftelse af spørgsmålet vedrørende specialattachéerne. Ganske vist er disse ikke budgetteret under udenrigsministeriet, men derfor ville det sikkert

[Thestrup.]

alligevel være rimeligt at foretage en gennemgang af dette spørgsmål sammen med de andre spørgsmål vedrørende udenrigsministeriet, og derfor finder vi det rigtigst at vente med at træffe bestemmelse om dette forhold, indtil en sådan gennemgang har fundet sted.

Hvad de andre ændringsforslag fra radikal side angår, vil jeg kun bemærke, at spørgsmålet om vort forsvars effektivitet for mit parti er et meget afgørende spørgsmål, og jeg kan ikke se rettere, end at de foreslåede besparelser alle er sådanne, at de rammer forswarets effektivitet. Derfor kan vi heller ikke være med dertil. Hvor man kan spare, uden at det går ud over effektiviteten, skal man bestemt ikke finde os uvillige, men vi kan ikke være med til de foreslåede besparelser, ligesom vi heller aldrig har accepteret den skete nedsættelse af tjenestetiden og de samtidig skete nedsættelser af forsvarsbudgettet. Men disse spørgsmål hører jo, som allerede sagt engang før, ikke til behandlingen her; de er til behandling i forsvarsudvalget, og jeg skal ikke komme nærmere ind på dem.

Alfred Jensen: For en ordens skyld ønsker jeg at gøre opmærksom på, at medlemmer eller en gruppe, der ikke er repræsenteret i finansudvalget, har yderst vanskeligt ved at foretage en grundig gennemgang af de 368 ændringsforslag, der foreligger her. Jeg skal ikke kritisere finansudvalget for dets arbejde, men jeg vil blot sige, at det er utaknemlige kår for dem, der ikke har deltaget i drøftelserne forud, at tage stilling til alle de problemer, der rejser sig i forbindelse med de mange ændringsforslag. Derfor har den kommunistiske gruppe ikke i år så lidt som tidligere år været i stand til at gennemgå hele registret af ændringsforslag og bemærkninger og tage stilling til hvert enkelt af dem. Vi har i år som de foregående år måttet nøjes med at se på nogle af de — hvad skal jeg sige — mest markante forslag, dels de forslag, hvorom der har været strid i finansudvalget, dels forslag, vi har en særlig interesse for. Det er derfor ikke mange bemærkninger, jeg skal gøre i denne omgang, men jeg vil dog gerne redegøre for vor afstemning med hensyn til 3-4-5 ændringsforslag.

For det første vil jeg gøre opmærksom på, at vi ønsker at stemme imod ændringsforslag nr. 12 til § 1, et ændringsforslag om ny tekstanmærkning. Vi har tidligere stået overfor et tilsvarende ændringsforslag, som vi stemte imod. Forslaget går ud på at tilstå visse velstillede dele af samfundet ekstra afskrivninger. Det finder vi ikke der er nogen grund til. Vi mener, at den del af samfundsborgerne og erhvervslivet, der her er tale om, er særdeles godt stillet og ikke har trang til og ikke brug for sådanne nedsættelser, og det forekommer os urimeligt, at man foreslår at give mulighed for ekstra afskrivninger på et tidspunkt, hvor man faktisk strammer skatteskruen gennem den udskrivningslov, der nu er ved at nærme sig sin færdiggørelse her i tinget. Vi vil altså stemme imod dette ændringsforslag.

Dernæst gør jeg opmærksom på, at vi vil stemme for ændringsforslag nr. 358 til § 30 — jeg forstår, at det er det eneste, der nu er strid om — idet vi har samme indstilling overfor problemerne, som flertallet har givet udtryk for.

Endelig ønsker jeg at knytte nogle bemærkninger til ændringsforslagene nr. 278, 279, 281 og 291 til § 21. Det er ændringsforslag, stillet af det radikale venstre, som tager sigte på at skære de militære udgifter ned. Den kommunistiske gruppe har den opfattelse, at man både kan og bør foretage reduktioner i forbindelse med finanslovsforslaget, for så vidt man ønsker at foretage sådanne reduktioner, og vi har ved tidligere lejligheder givet udtryk for utilfredshed med stigningen i de militære udgifter og stillet forslag om, at man skulle skære disse udgifter klækkeligt ned. Vi har ved flere lejligheder foreslået, at der skulle foretages en reduktion af de militære budgetter på 500 mill. kr.

Vi har talt for andre ændringer og også stillet forslag, som tog sigte på at bringe udgifterne ned. I denne samling har vi således foreslået, at man tog fat på en nedskæring af militærudgifterne, og at man indledte denne med en nedsættelse af tjenestetiden til 12 måneder. Jeg gjorde dengang på den kommunistiske gruppes vegne opmærksom på, at det var den måde, hvorpå vi mente man skulle indlede den nedskæring af militærudgifterne, som det store, brede

[Alfred Jensen.]

lag af befolkningen i Danmark ønsker. Jeg gav samtidig udtryk for, at vi ville støtte ethvert initiativ, som tog sigte på at nedbringe de militære udgifter, selvom det ikke blev i det omfang, vi havde foreslået, og selvom man ikke tog fat netop dér, hvor vi mente det var mest formålstjenligt.

Nu foreligger der altså ændringsforslag om at foretage nedskæring på forskellige områder, og forslagene er af en sådan beskaffenhed, at jeg kan sige, at den kommunistiske gruppe vil stemme for disse forslag. Vi håber så, at andre partier her i tinget, der har den samme betænkelighed ved de militære udgifters størrelse, vil gøre den radikale gruppe følge i denne stillingtagen og dermed skabe mulighed for, at man kan indlede den nedskæring, som gør det muligt at ofre mere på de sociale og civile formål fremefter.

Oluf Pedersen: Om de stillede ændringsforslag og manglende ændringsforslag skal jeg kun gøre nogle få bemærkninger.

For få dage siden så jeg, at det ærede medlem hr. Jens Chr. Christensen ifølge „Aalborg Amtstidende“ havde fortalt, at den tid snart var inde, da alle kom til at følge det ærede medlem hr. Jensen-Broby i hans sparsommelighed. Det var derfor med nogen spænding, jeg ventede på det ærede medlem hr. Jensen-Brobys ændringsforslag for at se, om de lokkede til at slå følge; men jeg kan ikke se, at der i den foreliggende betænkning er blot en eneste anvisning fra det ærede medlem på besparelser, og hvordan skal vi så følge det ærede medlems anvisning, når den slet ikke er givet?

Nu var min overraskelse dog måske knap så stor, som den burde være, thi jeg vidste fra min tid som medlem af finansudvalget, i sommeren 1953, at var der noget, der var svært, så var det at få lokket det ærede medlem hr. Jensen-Broby med til besparelser i de tilfælde, hvor hans parti ikke ville være med, og dengang var det således, at af alle de besparelser, som jeg var med til at foreslå — det drejede sig om ca. 300 mill. kr. — var der ikke en brøkdel, som fandt nåde for det ærede medlem hr. Jensen-Brobys øjne. Det ærede medlem var trods sin gode vilje — den tvivler jeg

forsåvidt ikke om — praktisk taget altid på den gale side. En lille smule realitet var vel ikke helt ved siden af. Kunne man ikke få åbnet for posen? Den er sikkert helt fuld af spareforanstaltninger, og jeg tror, at folketinget gerne ville høre, hvad finansudvalgets formand ville afsløre. Jeg siger: kom frit frem! Hvordan skal ellers det spørgsmål gribes an, hvis det er meningen, som det jo bør være, at man skal nå til et resultat?

Dernæst et par ord om de få ændringsforslag, hvorom der er uenighed i udvalgets indstilling. Hvad først ændringsforslag nr. 358 til § 30 angår, er retsforbundet, som man ved, modstander af statsfinansiering og ophævede helst den hele med eet slag. Hvis man gjorde det, så tror jeg, man ville opdage, at der ikke blev mindre kredit her i landet af den grund, at det altså ikke skadede noget som helst, men kun var en gavnlig foranstaltning. Men vi mener ikke, man sådan uden videre kan tage en enkelt post ud og begynde med udstykningen, som har det gode formål at give landets ungdom adgang til jorden, og vi vil derfor ikke følge de konservative, men undlade at stemme.

Med hensyn til de radikales ændringsforslag, nr. 273, 279, 281 og 291, til § 21, vil jeg minde om, at det forslag til beslutning om Danmarks forsvar, som jeg var medforslagsstiller til, ikke tog stilling til det omfang, militæret skulle have, men af den beregning, der blev forelagt i det nedsatte udvalg den 3. maj 1952, fremgik, at forslaget, bygget som det var dels på frivillighed, dels på, at mandskabet boede hjemme som beredskab, ville spare ikke mindre end 6 mill. manddage eller godt det firdobbelte af de 1,4 mill. manddage, som det radikale venstre nu foreslår sparet i henhold til tekstanmærkning under nr. 291. Besparelsen for nationen var opgjort til 175 mill. kr. eller en trediedel af de daværende militærudgifter, og der er årlig efter den tid brugt et tilsvarende beløb til militære anlæg, bl. a. til uforsvarligt kasernebyggeri.

Til trods for, at opbygningen efter vort forslag var helt anderledes end den dårlige ordning, vi har, vil jeg anbefale at stemme for de foreslåede besparelser og for ændringsforslag nr. 291 om nedsættelse af tjeneste-

[Oluf Pedersen.]

tiden med 1,4 mill. manddage. Jeg ville ønske, at vi kunne gå længere endnu, hvis det skete i forbindelse med vort forslag. Så fik vi endda foruden besparelser i tid og penge sat personlig frihed og ansvar i højsædet. Vi tror nemlig, ligesom de radikale og socialdemokraterne i min ungdom troede, at mennesket ikke tilhører staten.

Formanden: Det ærede medlem nævnte blandt de ændringsforslag, der er stillet af radikale medlemmer, ændringsforslag nr. 273. Jeg går ud fra, at det skal være nr. 278. (*Oluf Pedersen:* Ja!). Det skal altså være nr. 278.

Forsvarsministeren (*Rasmus Hansen*): Det radikale venstres forslag vedrørende besparelser på de militære budgetter er blevet fremsat på et tidspunkt, da det nedsatte forsvarsudvalg er midt i sit arbejde og formentlig vil have brug for nogen tid endnu, før det kan slutte af. Udvalget har fået forelagt de oplysninger, som man har anmodet om, såvel vedrørende materiel som vedrørende de forpligtelser, Danmark har påtaget sig som medlem af NATO. Jeg tror, samtlige medlemmer af udvalget kan siges at være nået i hvert fald så langt i deres arbejde, at de har et indtryk af, at de forudsætninger, hvorunder den gældende forsvarsordning er blevet bygget op, på væsentlige punkter er blevet ændret, men hvilke konklusioner der heraf kan og vil blive draget, er det vanskeligt at sige noget om i øjeblikket. Det følger heraf, at det på dette tidspunkt kan være vanskeligt at tage stilling til det radikale venstres ændringsforslag vedrørende besparelser på de militære budgetter, men det vil være naturligt, at de stillede forslag gøres til genstand for nærmere forhandling og undersøgelse i det nedsatte forsvarsudvalg.

Finansministeren (*Kampmann*): Jeg vil gerne gøre en bemærkning til ændringsforslag nr. 294, hvorefter beløbet til imødegåelse af forventede tillægsbevillinger nedsættes fra 150 mill. kr. til 100 mill. kr., altså en nedsættelse på 50 mill. kr. Jeg gør opmærksom på, at når jeg har stillet dette ændringsforslag og fået finansudvalgets tilslutning dertil, er det ikke udfra den betragtning, at

vi forventer, at tillægsbevillingerne vil andrage 50 mill. kr. mindre, end vi oprindeligt har anslået, men det er udfra den betragtning, at vi har håb om, at vi gennem forhandlinger i finansudvalget i løbet af april og maj måned kan nå frem til besparelser på omkring 50 mill. kr.

Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard har givet udtryk for, at han ønskede, at vi skulle nå frem til større besparelser. Jeg har ikke spor imod at nå frem til større besparelser, men jeg er altså ikke så optimistisk som det ærede medlem. Jeg ser meget gerne, hvis de forhandlinger, der skal føres i finansudvalget, og som jeg håber at skulle tage del i, kan føre til besparelser til et noget større beløb end de 50 mill. kr., men jeg tvivler om, at dette kan blive resultatet.

Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard spurgte mig i denne forbindelse, om regeringen og specielt jeg var opmærksom på, at byggeriet måtte igangsættes under hensyntagen til den kommende udvikling af beskæftigelsessituationen, hvorom det ærede medlem havde den opfattelse, at man måske ret hurtigt ville nå en overbeskæftigelse i hovedstadsområdet.

Vi har drøftet dette spørgsmål i finansudvalget, og jeg har ikke noget imod også her at give udtryk for, at vi fra regeringens side naturligvis er fuldt opmærksom på dette problem; men jeg vil samtidig give udtryk for, at der er andre steder i landet, hvor situationen formentlig ikke vil udvikle sig således, som det ærede medlem tror. Der er flere områder i provinsen, hvor stillingen vel tværtom er sådan, at man meget snart må se at komme i gang med byggeri for at få bekæmpet den stigning i arbejdsløsheden, der har været i disse vintermåneder. Vi vil imidlertid fra regeringens side sørge for, at byggeriet frigives i takt med den forhåndenværende arbejdskraft, og på samme måde vil vi sørge for, at de nye bevillinger, der findes i finanslovforslaget såvel til nyanlæg og bygninger som til udførelse af reparationer, sættes ind i takt med den forhåndenværende arbejdskraft.

Endelig skal jeg sige i tilknytning til det, forsvarsministeren allerede har redegjort for, at vi ikke mener, der bør stemmes for ændringsforslagene nr. 278, 279, 281 og 291, men må anbefale tinget at stemme

[Finansministeren.]

imod dem. Jeg synes, det allerbedste ville være, hvis det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard ville trække disse ændringsforslag tilbage og lade afgørelsen af, hvorvidt der kan opnås besparelser på det militære område, afhænge dels af de forhandlinger, der foregår i det udvalg, som forsvarsministeren nys nævnte, dels af de forhandlinger, der skal føres i finansudvalget i de kommende måneder, hvor vi må prøve, om vi på samme måde som indenfor det civile område kan få gennemført besparelser indenfor det militære område.

Bertel Dahlgaard: Det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen sagde, at finanslovsforslaget ikke er stedet til gennemførelse af ændringer i forsvarsordningen. Det er jeg enig med ham i, og det sagde jeg også i de bemærkninger, jeg fremsatte før. Men det er vel formentlig på finansloven, bevilningerne stilles til ministeriets rådighed, og det er vel under behandlingen af finanslovsforslaget, man må skønne over regeringens forslag. Jeg minder om, at noget tilsvarende skete i finansåret 1954—55, endda gennem tilslutning alene i finansudvalget.

Til den højtærede forsvarsminister kan jeg på lignende måde sige, at her er jo ikke tale om de ændringer i forsvarsordningen, som eventuelt vil blive resultatet af det nedsatte parlamentariske udvalgs arbejde; her er tale om en skønsmæssig tilbageholdenhed med hensyn til anskaffelse af materiel, som vi alle ved sandsynligvis meget hurtigt vil være forældet, når den kommende forsvarsordning bliver en realitet.

Jeg vil gerne sige til den højtærede forsvarsminister, at jeg savnede en besvarelse af et bestemt spørgsmål, jeg stillede til ham. Jeg spurgte, om han ikke var af den anskuelse, at tilstanden her i Danmark er af tilsvarende karakter, som den har vist sig at være i Norge, at selve vedligeholdelsen af det militære system, der er bygget op, ikke kan ske alene ved indenrigske midler. Jeg koncentrerede det i følgende: Er tilstanden ikke den, at det nuværende militære system overhovedet ikke kan opretholdes uden meget store tilskud udefra? Jeg tror, at forsvarsministeren tidligere her i tinget halvvejs har givet udtryk for, at

sådan er det, og har stillet i udsigt, at der måtte komme en afklaring på dette område. Jeg spørger altså: Hvornår kan afklaringen på disse forhold ventes at foreligge?

Til den højtærede finansminister, som spurgte, om jeg ikke kunne tænke mig at trække disse ændringsforslag tilbage, skal jeg sige, at det kan jeg aldeles ikke tænke mig, og jeg synes ærlig talt ikke, at den succes, jeg havde med den højtærede finansminister for to år siden, da vi havde stillet lignende forslag, og hvor successen selvfølgelig først indtrådte senere på året, opfordrer mig til at give køb allerede på nuværende tidspunkt. Lad os nu se tiden an. Jeg tror, vi går en tid i møde, hvor finansministeren har grund til at sige ikke blot, at han ikke har noget imod, hvis yderligere besparelser kan fremkomme, men også at han vil være glad for det — jeg havde nær sagt: det tror pokker. En finansminister, der sidder i en finansiel og økonomisk situation som den nuværende, en situation, som vi alle, hvilket parti vi end tilhører, kan føle en vis utryghed overfor, kan ikke nøjes med at sige, at han ikke vil modsætte sig det, hvis andre kan hitte på besparelser; som sagt: det er muligt, der kan gå hausse i det foretagende, vi står ved her. Lad os se tiden an.

Jeg forstod iøvrigt den højtærede finansministers udtalelse vedrørende igangsættelsen af byggeri sådan, at den højtærede minister i de kommende måneder med finansudvalget vil drøfte spørgsmålet om tidspunkterne for igangsættelsen af de større ting, det her drejer sig om.

Forsvarsministeren (Rasmus Hansen): I anledning af det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaards spørgsmål skal jeg svare, at jeg har jo, som det ærede medlem rigtigt gjorde opmærksom på, ved tidligere lejligheder her i tinget ikke lagt skjul på, at skal Danmark opretholde et betydeligt forsvarsberedskab, må der søges udenlandsk bistand hertil. De bestræbelser, der har været udfoldet for at få klarhed over, om det er muligt at få en sådan bistand, har indtil dato ikke skabt klarhed; det er navnlig ikke klart, om der kan opnås udenlandsk bidrag til et dansk forsvar udover den bistand, som ydes allerede. Men jeg går

[Forsvarsministeren.]

ud fra, at de bestræbelser, der har været udfoldet for at få skabt klarhed, vil blive fortsat i den kommende tid.

Må jeg dernæst sige, at den tidligere betydelige besparelse på de militære budgetter blev jo netop opnået ved, at man nedskar udgifterne til anskaffelse af materiel og til driften meget betydeligt. Man tilvejebragte dengang besparelsen dels på indeværende finansår, dels på det foregående finansår ved, at man sparede på anlægsudgifterne, på materielanskaffelserne og på de planlagte bygningsarbejder, som blev standset, hvis der ikke allerede var sluttet kontrakter. Der er altså allerede udfoldet et betydeligt arbejde på dette område.

(Kort bemærkning).

Bertel Dahlgaard: I anledning af de sidste bemærkninger, den højtærede forsvarsminister fremsatte, vil jeg gerne minde ministeren om, at de udsættelser og besparelser med hensyn til materiel, som fandt sted i sommeren 1954, ikke var generelle. Den højtærede minister vil erindre, at det radikale venstre viste det hensyn, at der endogså blev givet forøgede bevillinger til luftvåbnet. Vi tog det hensyn, fordi der kunne fremføres saglige grunde derfor, og vi havde fra vor side ikke haft noget imod med forsvarsministeren nærmere at drøfte de områder, hvor besparelserne nu skal sættes ind. Regeringen har ikke ønsket en sådan drøftelse; men vi har taget det hensyn i det ændringsforslag, vi har stillet, at det overlades til ministerens eget skøn, på hvilke områder disse besparelser skal foregå.

Forsvarsministeren (Rasmus Hansen): Jeg vil gerne sige til det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard, at jeg tror ikke, mine udtalelser i dag kan fortolkes på den måde, at jeg har afvist en forhandling; det har jeg ikke. Jeg har sagt, at det er meget vanskeligt på nuværende tidspunkt, medens vi har et udvalg siddende til behandling af disse spørgsmål, at gå ind i nærmere forhandlinger.

Det radikale venstre stillede for finansåret 1954—55 forslag om at nedskære de militære udgifter med 150 mill. kr., således som det ærede medlem har oplyst. Men jeg

vil gerne gøre opmærksom på, at det initiativ, der blev taget fra regeringens side, førte til besparelser på de militære budgetter på et væsentligt større beløb. Hvis jeg må minde det ærede medlem om det, så blev udgifterne på budgettet for 1954—55 nedskåret med ca. 125 mill. kr., og dertil kom, at regeringen stillede forslag om, at de bevillinger, som var givet på tidligere års finanslove, og som var overført til det daværende finansår, på tillægsbevillingsloven for 1954—55 blev skåret ned med 210 mill. kr., d. v. s. at besparelsen blev ikke 150 mill. kr., men 335 mill. kr.

(Kort bemærkning).

Bertel Dahlgaard: Den bemærkning, jeg nu fremsætter, fremsætter jeg af hensyn til fremtidens historieskrivning, og bemærkningen fremsættes i anledning af, at den højtærede forsvarsminister brugte det udtryk, at det initiativ, regeringen havde taget, førte til så og så store besparelser udover de 150 mill. kr. Der er det rigtige deri, at det blev til mere end de 150 mill. kr., vi havde foreslået om foråret, og som regeringen dengang afviste; men forsvarsministeren vil vist ikke korrigere mig ret meget, når jeg minder ham om visse forhandlinger, der fandt sted . . . (*Forsvarsministeren [Rasmus Hansen]:* I september!) . . . i september ja; og hvor initiativet da var, det — nå —!

Hermed sluttede forhandlingen om ændringsforslagene, og man gik til afstemning over ændringsforslagene efter en omdelt fortegnelse, hvori ændringsforslagene var ordnet efter ministerier.

Statsministeriet:

Ændringsforslagene nr. 39—41 (lovforslagets § 2), ændringsforslagene nr. 51 og 52 (lovforslagets § 5), ændringsforslag nr. 53 (lovforslagets § 7) og ændringsforslagene nr. 54—56 (lovforslagets § 8)

vedtoges uden afstemning.

Ministeriet for Grønland:

Ændringsforslagene nr. 57—75 (lovforslagets § 9) og ændringsforslag nr. 329 (lovforslagets § 27)

vedtoges uden afstemning.

Folketingets forhandlinger. (250)

3973

23/3 56: 3. beh. af f. t. finanslov for 1956—57.

3974

Udenrigsministeriet:

Ændringsforslagene nr. 76—91 (lovforslagets § 10) og ændringsforslag nr. 363 (lovforslagets § 30)

vedtoges uden afstemning.

Landbrugsministeriet:

Ændringsforslagene nr. 42 og 43 (lovforslagets § 2), ændringsforslagene nr. 92—127 (lovforslagets § 11), ændringsforslag nr. 295 (lovforslagets § 22), ændringsforslagene nr. 352, 353 og 357 (lovforslagets § 30)

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 358 (lovforslagets § 30)

vedtoges med 130 stemmer imod 28; 6 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslag nr. 365 (lovforslagets § 30)

vedtoges uden afstemning.

Fiskeriministeriet:

Ændringsforslag nr. 128 (lovforslagets § 12)

vedtoges uden afstemning.

Indenrigsministeriet:

Ændringsforslagene nr. 129—165 (lovforslagets § 13), ændringsforslagene nr. 330 og 331 (lovforslagets § 27) og ændringsforslag nr. 354 (lovforslagets § 30)

vedtoges uden afstemning.

Boligministeriet:

Ændringsforslagene nr. 166—169 (lovforslagets § 14)

vedtoges uden afstemning.

Arbejds- og socialministeriet:

Ændringsforslagene nr. 170—181 (lovforslagets § 15) og ændringsforslag nr. 332 (lovforslagets § 27)

vedtoges uden afstemning.

Ministeriet for offentlige arbejder:

Ændringsforslagene nr. 14—38 (lovforslagets § 2), ændringsforslagene nr. 182—192 (lovforslagets § 16), ændringsforslagene nr. 300—309 (lovforslagets § 26), ændringsforslagene nr. 310—328 og 333 (lovforslagets § 27), ændringsforslagene nr. 350 og 351 (lovforslagets § 28) og ændringsforslagene nr. 359 og 364 (lovforslagets § 30)

vedtoges uden afstemning.

Ministeriet for handel, industri og søfart:

Ændringsforslagene nr. 7—9 og nr. 11 (lovforslagets § 1), ændringsforslagene nr. 193—213 (lovforslagets § 17), ændringsforslag nr. 334 (lovforslagets § 27) og ændringsforslagene nr. 360 og 361 (lovforslagets § 30)

vedtoges uden afstemning.

Justitsministeriet:

Ændringsforslagene nr. 214—218 (lovforslagets § 18), ændringsforslag nr. 299 (lovforslagets § 25), ændringsforslagene nr. 335—339 (lovforslagets § 27) og ændringsforslagene nr. 355 og 367 (lovforslagets § 30)

vedtoges uden afstemning.

Kirkeministeriet:

Ændringsforslagene nr. 219 og 220 (lovforslagets § 19)

vedtoges uden afstemning.

Undervisningsministeriet:

Ændringsforslagene nr. 44—50 (lovforslagets § 2), ændringsforslagene nr. 221—277 (lovforslagets § 20), ændringsforslagene nr. 297 og 298 (lovforslagets § 25), ændringsforslagene nr. 340—346 og 349 (lovforslagets § 27) og ændringsforslagene nr. 356, 362 og 366 (lovforslagets § 30)

vedtoges uden afstemning.

Forsvarsministeriet:

Ændringsforslag nr. 278 (lovforslagets § 21)

forkastedes med 138 stemmer mod 28; 1 medlem tilkendegav, at han hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslag nr. 279 (lovforslagets § 21)

forkastedes med 139 stemmer mod 28; 1 medlem tilkendegav, at han hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslag nr. 280 (lovforslagets § 21)

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 281 (lovforslagets § 21)

forkastedes med 139 stemmer mod 28; 1 medlem tilkendegav, at han hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslagene nr. 282—290 (lovforslagets § 21)

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 291 (lovforslagets § 21)

forkastedes med 139 stemmer mod 28; 1 medlem tilkendegav, at han hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslag nr. 347 (lovforslagets § 27)

vedtoges uden afstemning.

Finansministeriet:

Ændringsforslagene nr. 1—6 og 10 (lovforslagets § 1)

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 12 (lovforslagets § 1)

vedtoges med 160 stemmer mod 8.

Ændringsforslag nr. 13 (lovforslagets § 1) og ændringsforslagene nr. 292 og 293 (lovforslagets § 22)

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 294 (lovforslagets § 22)

vedtoges enstemmigt med 168 stemmer.

Ændringsforslag nr. 296 (lovforslagets § 22), ændringsforslag nr. 348 (lovforslagets § 27) og ændringsforslag nr. 368 (lovforslagets § 30)

vedtoges uden afstemning.

Lovforslaget som helhed sættes derefter til forhandling.

Udvalgets ordfører (*Thestrup*): Jeg skal give en ganske kort oversigt over forslag til finanslov for finansåret 1. april 1956—31. marts 1957 efter de nu vedtagne ændringer.

På forslaget var der på drifts- og anlægsbudgettet opført indtægter til et beløb af 4 780 272 457 kr. og udgifter til et beløb af 4 333 341 153 kr., således at der blev et overskud på 446 931 304 kr. De vedtagne ændringsforslag vil betyde en mindreindtægt på 28 604 100 kr. og en merudgift på 38 755 252 kr., således at det budgetterede overskud formindskes med 67 359 352 kr. og bliver 379 571 952 kr.

Alfred Jensen: Den kommunistiske gruppe har ikke stemt for den finanslov, der er gældende for dette finansår, men tværtimod stemt imod, fordi vi ikke er tilhængere af den politik, den er grundlaget for og rammen om. Den blokpolitik, omfattende oprustning og nedskæring af befolkningens købekraft, der er kommet til udtryk gennem denne lov, strider mod vor opfattelse og strider mod fredens interesser og folkets interesser.

I det finansår, der nu går mod sin afslutning, er der kommet en vis afspænding i de internationale forhold. En række forhandlinger er ført staterne imellem, og gode erklæringer og aftaler er blevet undertegnet. Den ånd, der her er kommet til udtryk, Genèveånden, er også trængt ind i vort land. Statsministerens rejse til Sovjetunionen og folketingsdelegationens forestående rejse i maj er udtryk herfor. Det er vort håb, at den udvikling, der her er indledet, vil blive videreført, så afspændingen kan vinde frem og nedrustning og sociale fremskridt opnås. Vi beklager, at der ikke allerede nu er en sådan fart i udviklingen, at den har kunnet sætte sit præg på det finanslovsforslag, der nu kommer til afstemning. Vi beklager, at der ikke ved afstemningen om ændringsforslagene er opnået et flertal for de nedskæringer af de militære bevillinger på ca. 100 mill. kr., som den radikale gruppe har foreslået. Det er udtryk for, at den kolde krigs ånd fortsat hviler over vor økonomiske politik og over vort finanslovsforslag. Vi vil derfor som i fjor stemme imod finanslovsforslaget.

Oluf Pedersen: Da vi nu står foran vedtagelsen af finanslovsforslaget, beklager jeg, at vi under de givne forhold ikke kan stemme for det. Vi er utilfredse med dets udgifter, af hvilke mange går ud over, hvad der bør findes i et sundt samfund. Vi er også imod indtægterne, der for en stor del overvæltet på driftsomkostninger og leveomkostninger. Det værste er tolden, selvom de konservative i deres naivitet tror, det er en indtægt, de kan dele ud af. Den driver de offentlige udgifter op; dens virkning bliver, at der gives mere ud af statskassen, end der kommer ind i statskassen. Det er besynderligt, at en finansminister virkelig vil gå med til told. Vi er modstandere af det bestående skattesystem og håber, at vi snart kan begynde på dets afvikling, men den er ikke til at øjne endnu. Hvis den var det, ville vi se mere velvilligt på finanslovsforslaget. Nu må vi, selvom vi erkender, at finansloven er nødvendig, nøjes med at undlade at stemme.

Bertel Dahlgaard: Forinden finanslovsforslaget nu vedtages, vil jeg gerne fremsætte enkelte bemærkninger som supplement til de udtalelser, jeg for lidt siden fremsatte angående den økonomiske og finansielle udvikling. Hvad jeg der udtalte om den økonomiske og finansielle stilling, tog sigte på en normal udvikling herhjemme, sådan som vi måtte forudsætte den indtil for få dage siden, men efter arbejdskonflikternes udbrud, hvadenten det drejer sig om strejker eller lockout'er, lever vi ikke længere under normale tilstande. Varer arbejdsstandsningerne endnu nogen tid, eller udvides deres områder, da vil ganske anderledes dybtgående indgreb og foranstaltninger blive nødvendige, hvis virkninger vil ramme alle samfundslag et antageligt stykke ud i fremtiden.

Man opretholder herhjemme et permanent beredskab med henblik på muligheden for krig, men har hidtil vægret sig ved at have et beredskab overfor den indre økonomiske krig, som har det tilfælles med den rigtige krig, at den ødelægger værdier og tromler ned, hvad fredeligt arbejde bygger op.

Det radikale venstre har påkaldt viljen til, at man i tide byggede et sådant beredskab op. Jeg tænker, denne voldgiftstanke efter de seneste begivenheder har vundet

fornøden styrke. Også på anden måde må vi imidlertid, når denne konflikt er bragt til afslutning, tænke igennem de vilkår, store arbejdskampe byder samfundet. Blot de få dage, der er gået, har vist, at en stor arbejdskamps virkninger er af en helt anden karakter, end tilfældet var for blot 20 år siden. Samfundets sårbarhed er mange-gang større. Olien og benzinen er i det moderne samfund den livgivende faktor i produktionsprocessen. Vi nærmer os meget stærkt det tidspunkt, da enkelte organisationer, hvadenten det er arbejdernes eller arbejdsgivernes, kan standse hele det økonomiske kredsløb. Intet samfund kan efter vor opfattelse finde sig deri. Selv et så begrænset område som de påbegyndte arbejdsstandsninger truer uskyldige menneskers økonomiske eksistens. Vi ser for os billedet af gartneren, der står med hatten i hånden overfor organisationsmagten og spørger, om han da ikke kan få de 100 liter olie, som kan udskyde hans ruin endnu en uge. Og selv statsmagten ser vi for os, vi ser dens repræsentanter, der søger audiens med bøn, om de dog ikke kan få lov til at køre med deres egne vogne og biler og sejle med samfundets egne færges. Det må, tror jeg, også med henblik på en fjernere fremtid nøje overvejes, hvordan staten kan skabe sig et økonomisk beredskab, der gør staten i fornøden grad uafhængig med hensyn til visse fundamentale statsvirksomheder.

Det samme må gælde med henblik på pressens frihed og sikring af offentlige publikationer under arbejdskonflikter. Vi står nu atter overfor den tilstand, at et frit folk, der for 100 år siden afskaffede censur, hvis grundlov har sikret trykkefriheden, ikke kan få trykt folkerepræsentationens forhandlinger og lovforslag, ikke kan få trykt statens offentlige meddelelser til befolkningen, og at den overvejende del af dagspressen standses.

I 1950 vedtog alle demokratiske partier her i tinget enstemmigt en beslutning, der opfordrede organisationerne til under deres overenskomstforhandlinger at nå frem til en ordening, der udelukkede muligheden for arbejdskonflikter, som i deres konsekvens medfører standsning af dagspressen, så at grundlaget for den frie opinionsdannelse undergraves. Man har imidlertid siddet dette overhørig.

[Bertel Dahlgaard.]

På den nordiske pressekonference vedtoges samme år under almindelig tilslutning en resolution, der lød sådan: Da ytringsfriheden er demokratiets forudsætning og grundlovsmæssig sikret, bør det være en klar konsekvens, at det frie ord ikke skal kunne standses gennem pressens inddragning i strejker eller lockout'er. I Sverige efterlever man disse grundsætninger. Den svenske typografforenings formand udtalte i forbindelse med den svenske ordningsforlængelse i 1954 — må jeg citere:

„Vi slutter som svenske demokrater kreds omkring trykkefriheden. — Personlig ser jeg gerne, at en lignende ordning blev gennemført i Danmark og Norge. Jeg har propageret herfor overfor danske og norske kammerater — men hidtil for døve ører.“

Den svenske socialdemokratiske rigsdagsmand Frans Severin udtaler:

„Jeg ville synes, det var en umulig og utålelig situation, hvis jeg skulle opleve, at min og de øvrige socialdemokratiske aviser var de eneste, som udkom under en eventuel arbejdskonflikt, og en fri presse vil sige det samme som fri opinionsdannelse.“

Også på dette område, tror jeg, må staten søge skabt sit eget beredskab, hvis ikke organisationerne selv sikrer mod gentagelser, og under den nu løbende konflikt må der gennemsøges de andre meddelelsesmidler, der står til samfundets rådighed, gives plads for alsidig meningstilkendegivelse overfor befolkningen.

Det radikale venstre håber, at sådanne nødordninger bliver af yderst kort varighed; vi håber, at de mænd, der i de kommende dage skal tale sammen, nu må være i besiddelse af den nødvendige besindighed og det samfundssind, der tiltrænges fra begge sider. Jeg må dog tilføje, at jeg synes nok, de herrer kunne have ofret en weekend på disse meget presserende forhandlinger. Det er klart, at den nuværende situation kun kan bestå i kort tid.

Thorkil Kristensen: Den arbejdskonflikt, det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard nu har omtalt, optager ganske naturligt hele landet. Når venstre ikke har ønsket at gøre sig bemærket ved at rejse debat om den

her ved finanslovsforslaget's tredje behandling, er det ikke blot, fordi man ikke plejer at benytte den til en almindelig politisk debat, men fordi vi, som alle ved, befinder os på et punkt af udviklingen, hvor folketinget ikke vil kunne tage noget initiativ i denne sag. Skal det blive nødvendigt at foretage sig noget politisk i denne sag, vil initiativet vel mest naturligt udgå fra regeringen. Iøvrigt har den højtærede statsminister, som hele landet ved, taget et initiativ til at formå de to hovedorganisationers formænd til at tage en samtale hos forligsmanden. Vi ved alle, at denne samtale skal finde sted på mandag. Det er derfor ganske klart, at folketinget i hvert fald ikke, så længe vi ikke kender resultaterne af denne samtale, vil kunne foretage sig noget, der vedrører denne konflikt. Skulle samtalen ikke føre til noget resultat, har den højtærede statsminister udtalt, at så må man se på situationen på ny. Det er klart, at skulle denne situation komme til at indtræffe, og skulle regeringen henvende sig til folketinget, er vi parate til at drøfte, hvad det måtte være betimeligt at foretage sig.

Aksel Møller: De bemærkninger, jeg skal gøre ved denne lejlighed, skal være meget korte. De består i en principiel tilslutning til, hvad det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard har sagt om den samfundsulykke, som har ramt os igennem den strejke, vi nu oplever.

Det ærede medlem har jo ofte fra den tælerstol fundet meget præcise udtryk for sine følelser og stemninger. Det ærede medlem har med de bemærkninger, han har fremført, utvivlsomt talt til tinget på en sådan måde, at vi alle føler, at vi er enige med ham i, at det i høj grad ville have været ønskeligt, om denne strejke kunne have været undgået, og om den nu, da den er brudt ud, vil kunne bringes til endsåsnart som muligt. Men det gælder jo, at denne finanslovdebat, denne afslutning på arbejdet på finansloven, finder sted på et tidspunkt, hvor sagen endnu ligger i andre hænder end folketingets. Den kan efter min mening først komme til folketinget, når de begivenheder, som statsministeren har sat i gang, er blevet prøvet i et rimeligt tidsrum og til et rimeligt punkt. Men det er naturligvis ganske klart, at samfundsmagten ikke

[Aksel Møller.]

ligegyldig kan se på, hvor lang tid der skal gå under forhold som disse.

Stats- og udenrigsministeren (*H. C. Hansen*): Jeg er ganske enig med de ærede ordførere, der her giver udtryk for, at vi befinder os i en sådan mellemfase, at en debat om den konflikt, der er i gang, den stridighed mellem arbejdere og arbejdsgivere, som beklageligvis er en kendsgerning, ikke bør finde sted netop nu.

Når det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard har gjort bemærkninger bl. a. om pressen, vil jeg gerne sige, at jeg deler hans opfattelse. Jeg har på regeringens vegne uden nogen forudgående henvendelse fra pressens egne organisationer eller andre instanser, men udelukkende i klar konsekvens af en eengang truffet beslutning og valgt linie her i det høje ting henvendt mig til Dansk Typografforbund og anmodet dette om at undtage pressen og vigtige offentlige publikationer fra den konflikt, der skal træde i kraft i morgen. Jeg har fået afslag herpå. Jeg har set, at visse blade har ment at måtte konstatere et prestigetab. Jeg skal overfor det høje ting bemærke, at jeg ikke føler det som et prestigetab. Jeg føler, at jeg på regeringens vegne har gjort min pligt, som var i nøje overensstemmelse med dette høje tings samlede ønske, og det kan ikke være mit prestigetab, at en sådan henstilling ikke er fulgt op.

Det kan ikke bestrides, at det moderne samfund efterhånden er yderst sårbart overfor konflikter, der i deres udspring tilsyneladende er af yderst begrænset karakter. Vi ser det i disse dage. Det er trediepart, der i allerhøjeste grad er inde i billedet, sådan som det desværre efterhånden gælder i enhver moderne krig. Det har, synes jeg, måttet være opgaven at få parterne selv til at bringe de bestående uoverensstemmelser ud af verden og til at finde en løsning. Det er fremfor alt begge parter eget og direkte ansvar at skaffe en løsning tilveje.

Der er truffet aftale om en samtale, sådan som det er fremhævet af forskellige af de ærede ordførere, mellem de to hovedorganisationers formænd og forligsmanden på mandag. Jeg har set, at man enkelte steder har ment at måtte understrege, at en

sådan samtale på forhånd var håbløs. Jeg vægrer mig ved at tro det.

Jeg føler mig overbevist om, at selvom det på et tidligere tidspunkt har vist sig, at en almindelig formelt vedtaget henvendelse til parterne om at nå til overensstemmelse ikke har kunnet tiltrædes, ikke har kunnet gennemføres, vil næppe nogen i dette høje ting være uenig med mig, når jeg her fra denne talerstol, fra landets talerstol, siger, at der påhviler de to parter igennem de samtaler, der skal føres på mandag, et afgørende, et omfattende ansvar, og jeg udtaler her i tinget håbet om, at begge parter på mandag besinder sig på dette vidtrækkende ansvar. Statsmagtens holdning må afhænge af disse drøftelsers resultat.

Aksel Larsen: Det virker unægteligt på en gang besynderligt og tankevækkende, at de partier, om hvem man ved, at de har ret intim forbindelse med den ene part i denne arbejdskonflikt, nemlig arbejdsgiverne, nu, hvor konflikten er i sin begyndelse, her står op og jamrer sig over, at der er konflikt, og giver udtryk for ønsket om, at statsmagten på den ene eller den anden måde skal bringe denne konflikt til ophør. Ja, jeg ved vel, at man her ikke direkte har sagt, at man vil have en indgriben eller et initiativ fra regeringens side. Men når man overhovedet rejser spørgsmålet på den måde, som det er blevet rejst f. eks. af de ærede medlemmer hr. Thorkil Kristensen og hr. Aksel Møller, er vi jo ikke i tvivl om, at man kunne tænke sig, at der rykkede en statslig ambulancetjeneste ud til hjælp for de aldeles ikke nødstedte arbejdsgivere.

Den højtærede statsminister har til disse bemærkninger talt om det moderne samfunds uhyre sårbarhed, om trediepart, der kommer ind i billedet, og om det store ansvar, der påhviler begge parter i de forhandlinger, der nu skal være aftalt til på mandag. Jeg vil nu mene, at det store ansvar for, at arbejdskonflikten er kommet, påhviler arbejdsgiverforeningen eller rettere sagt de kræfter og de figurer, der dominerer i arbejdsgiverforeningen, og dermed være sagt, at jeg ingenlunde føler mig overbevist om, at de har flertallet eller blot en tilstrækkelig stor part af arbejdsgiver-

[Aksel Larsen.]

foreningens medlemmer bag sig i deres ganske enestående nej-politik og i deres konfliktlyst.

Konfliktlyst, ja, for de måtte jo vide, at der blev konflikt, når de i en situation, hvor arbejdernes levestandard er forringet så uhyre, som tilfældet er, hvor alle større kapitalistiske foretagender i Danmark noterer stedse stigende overskud og udbytter til deres ejere eller aktionærer, og når den tekniske udvikling iøvrigt i allerhøjeste grad betinger et socialt fremskridt i retning af forkortet arbejdstid, fastlægger og oprettholder en nej-politik som den, vi allesammen kender. Det må have været, fordi de ville have konflikt. I hvert fald vil jeg advare meget stærkt imod, at man tænker på, at statsmagten på den ene eller den anden måde skal gribe ind for at redde disse arbejdsgivere ud af den situation, de har bragt sig i.

Det er nu engang sådan, at besiddelsesløse arbejdere, når det gælder deres livsinteresser, faktisk kun har det våben at anvende at lægge arbejdet stille, hvis de ikke gennem fredelige forhandlinger kan nå til et antageligt resultat. Det er det, der er sket, og ethvert indgreb fra statsmagten i denne situation er et angreb på arbejderne. Det er et forsøg på at umuliggøre det for arbejderne at anvende det eneste våben, der står til deres rådighed, når situationen er gået i hårdknude.

Må jeg så yderligere sige i anledning af det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaards og andres bemærkninger om pressen: jeg giver ikke så forfærdelig meget for de højtravende ord om fri presse som betingelse for fri opinionsdannelse eller for den henvisning til grundlovens paragraf om trykkefrihed, som man så flittigt benytter i de blade, der regner med ikke at kunne udkomme i morgen og de kommende dage. Det er ganske rigtigt, at vi har en sådan grundlovsparagraf om, at enhver har ret til på tryk at bringe sine tanker ud til befolkningen, men der står ganske vist ikke noget i grundloven om, hvorfra folk skal få penge til på tryk at bringe deres tanker ud til befolkningen. De, der har penge nok, de, der er rige, de har sikkerhed for, at de kan udnytte pressefriheden her i landet. De, der ikke har penge nok, de kan ikke udnytte presse-

friheden. Hvad er det for noget snak, at det går ud over den enkeltes pressefrihed? Hvem bestemmer, hvad der kommer til at stå i aviserne? Kan en hvilken som helst avis' læsere få optaget, hvad de vil i aviserne? Aldeles ikke. (Afbrydelse: Ikke i „Land og Folk“!). Heller ikke i „Berlingske Tidende“, heller ikke i „Politiken“ og heller ikke i „Social-Demokraten“. Kan hvem som helst få optaget, hvad de vil, i „Dagens Nyheder“, der ejes af arbejdsgiverforeningen, og hvis kæmpemæssige underskud betales af arbejdsgiverforeningen? Kan der komme synspunkter frem, der generer arbejdsgiverforeningen? Aldeles ikke. Lad så være med at tale om, at den presse er så forfærdelig fri, og at folket kan komme til orde igennem den presse. Det bestemmes af dem, der ejer den og udgiver den, og dem, der gør det muligt, at den kan udkomme. Her tænker jeg naturligvis også på storannoncørerne, uden hvilke en væsentlig del af den moderne presse i Danmark ikke ville eksistere.

Hvad den konkrete situation angår, er forholdet det, at de aviser, der bliver konflikttramt, selv har ønsket at være medlemmer af arbejdsgiverforeningen og fortsætte med at være medlemmer af denne. Det er ganske besynderligt, at man kommer og siger, man vil være med i en kæmpende hær, men at man forbeholder sig at blive holdt udenfor kampens rækker. Her kommer venstre og konservative og tillader sig oven i købet at tale på de radikales vegne — jeg ved ikke, om de har formel ret til det — og beklager sig over, at deres presse muligvis ikke kan udkomme, og retter i den anledning henvendelse til statsradiofonien og forlanger statsradiofonien stillet til rådighed for, at disse partier kan komme til at tale til langt, langt flere, end de nogensinde har kunnet tale til gennem deres presse. De skulle i tide have tænkt på, at de kunne holde deres presse udenfor en konfliktsituation ved at lade være med at lade den være medlem af arbejdsgiverforeningen og bringe sig i en konfliktsituation ved at rette sig efter storindustrien og bankerne, som dominerer arbejdsgiverforeningens nej-politik.

Mon det ikke skulle være sådan, at de dagblade, der nu beklager sig så bittert over, at der er fare for, at de ikke kan

[Aksel Larsen.]

udkomme, og som påstår, at de er det frie ords værnere, og absolut ikke vil lade deres typografer have nogen indflydelse på, hvad der skal stå i bladene, skulle være i stand til at give deres, som man kalder det, tekniske medarbejdere sådanne arbejds- og lønvilkår, så konflikt på dette område blev undgået? Naturligvis er de det. Om de er villige til det, det skal jeg ikke udtale mig om, men jeg ved i hvert fald, at som medlem af arbejdsgiverforeningen må de altså ikke, selvom de er i stand til det, og selvom de måske gerne vil det, for arbejdsgiverforeningens ledelse kommanderer, at de skal sige nej til de generelle krav, og derved kommer de naturnødvendigt ud i konflikten. Jeg mener, der ligger, som de har redet, og det er ganske uanstændigt, at man i den situation kommer og forsøger at fortælle, at arbejderne vil knægte det frie ord ved ikke at tillade disse aviser at udkomme. Disse aviser har selv valgt deres status som kæmpende organer i danske storkapitalisters hær; så skal de ikke midt under kampen, når de opdager, at de også risikerer at komme ud i frontlinien, sige: ja, men det var skam ikke meningen; ganske vist vil vi gerne genere arbejderne mest muligt, men vi havde aldrig tænkt os, at det skulle gå ud over os selv!

Oluf Pedersen: Det er sikkert rigtigt, at man her i folketinget fra alle sider ville hilse det med den største tilfredshed, om parterne, når de nu på statsministerens foranledning skal mødes — selvom de har været længe om det, hvad der ikke tyder på, at de er særlig velvillige overfor opfordringen — kunne blive enige. Såvidt jeg har forstået af det, jeg selv har fået oplyst, ligger det sådan, at parterne er skiltes uden rigtig at være klar over, hvor meget de er uenige om. Hvis det er rigtigt, som et medlem af selve forhandlingsudvalget påstod, at det kun var 30 mill. kr., der var dem imellem, så er det vel ikke mere, end hvad konflikten allerede har kostet. Jeg synes, det var rart, om man kunne nå til et resultat og få den konflikt ud af verden.

Det kan jo ikke nægtes, at tredje part også kommer ind i billedet, og her melder

sig utvivlsomt spørgsmålet om, hvorledes man fremover skal afgrænse disse konflikter. Er det sådan, at når det er en landbrugskonflikt, kan Pinstrup bestemme, at mælken skal spildes, og når det, som nu, er en arbejdskonflikt, kan arbejdsmændenes formand iværksætte foranstaltninger, der gør, at mælken spildes? Jeg synes, det var rart, om man kunne finde frem til en ordning, hvor de, der skulle slås, kom til at føre kampen for sig selv og ikke blandede uvedkommende ind i den. Man har undertiden den opfattelse, at man netop søger at blande uvedkommende ind, fordi man tror, at man derved får det bedst mulige resultat ud af det. Jeg tror, den tid må komme, da man søger at få afklaret, hvordan man fremover skal ordne den slags konflikter. Når nu det ærede medlem hr. Aksel Larsen var så vred på pressen og ville have, at der skulle lukkes for alle blade, må jeg ærligt sige, at jeg forstår ikke, hvorfor „Land og Folk“ skal trykkes, men mit blad, „Ret og Frihed“, skal standses. Det er, fordi det er storkapitalistisk, siges der. Det har jeg virkelig ikke vidst noget om før.

Det ærede medlem hr. Aksel Larsen siger, at arbejderne har kun det ene middel at strejke. Jeg tror, det er en hel fejlurdering, for i en arbejdskonflikt frygter jeg, at arbejderne er den svage part, fordi de skal sulte sig igennem en konflikt, hvis den skal kæmpes igennem til det yderste, medens arbejdsgiverne stort set for manges vedkommende blot kan nøjes med at sætte nogle penge til. De slipper nemmest og kan nemmest føre kampen.

Lad mig så sige tilsidst, foranlediget af det spørgsmål, der er rejst af det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard, at jeg tror ikke, at tanken om en permanent voldgift er moden. Dette spørgsmål mener jeg skal undersøges meget nøje, ligesom virkningerne deraf må undersøges, og denne undersøgelse mener jeg må ske i samarbejde med arbejdernes og arbejdsgivernes organisationer, i samarbejde med jurister og i samarbejde med de politiske partier. Jeg håber, dette spørgsmål kan komme til en indgående behandling også i forbindelse med spørgsmålet om en eventuel afgrænsning af en konflikt. Men hvis nøden tvinger os til i den aktuelle situation at gribe ind, fordi ar-

[Oluf Pedersen.]

bejdere og arbejdsgivere, der havde den opgave at slutte en aftale og komme i arbejde igen, ikke er i stand dertil, mener jeg, at så kommer regeringen og folketinget til at gøre det.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslaget

vedtoges med 142 stemmer mod 8; 6 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Der er ikke mere på dagsordenen.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, lørdag den 24. marts, kl. 10 med følgende dagsorden:

- 1) *Valg af 4 medlemmer til arbejdsnævnets afdeling angående arbejdsløshedsforsikringen.*
- 2) *Tredie behandling af:*
Forslag til lov om midlertidige bestemmelser vedrørende statens rentegaranti for husmandskreditforeningernes kasseobligationer.
- 3) *Tredie behandling af:*
Forslag til lov om ændring i lov om toldafgifterne m. m.
- 4) *Tredie behandling af:*
Forslag til lov om udskrivning af indkomst- og formueskatten til staten for skatteåret 1956—57.
- 5) *Tredie behandling af:*
Forslag til lov om børnetilskud.
- 6) *Tredie behandling af:*
Forslag til lov om ændringer i loven om den fælleskommunale udligningsfond.
- 7) *Tredie behandling af:*
Forslag til lov om ændring i lov om tipping (angående afgift af gevinster).

8) *Tredie behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om afgift af gevinster i Klasselotteriet.

Mødet hævet kl. 15⁴⁰.

77. møde.

Lørdag den 24. marts kl. 10.

Formanden: Det er meddelt mig, at det ærede medlem hr. *Aage Fogh* ønsker at udtræde af udvalget angående forslag til lov om tillæg til lov om udlån til modernisering og rationalisering af erhvervsvirksomheder indenfor landbrug, gartneri og frugtavl. Til at indtræde i det nævnte udvalg i stedet for *Aage Fogh* har vedkommende gruppe udpeget *Kirkegaard*, som herefter er valgt.

Sålænge fortrykket af tingets forhandlinger ikke kan blive trykt, vil et eksemplar af det stenografiske referat blive henlagt til eftersyn for medlemmerne i læseværelset.

Den første sag på dagsordenen var:

Valg af 4 medlemmer til arbejdsnævnets afdeling angående arbejdsløshedsforsikringen. (Jfr. tidenden sp. 3749).

Valgt blev: Fhv. folketingsmand *Peder Knudsen*, fhv. landstingsmand *Melchior Kjeldsen*, folketingsmand *Jørgen Jørgensen (Ullerup)* og folketingsmand *Rager*.

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredie behandling af forslag til lov om midlertidige bestemmelser vedrørende statens rentegaranti for husmandskreditforeningernes kasseobligationer.

(Anden behandling findes i tidenden sp. 3916).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.